

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

MA'NAVIYAT SOHASIGA OID ILMIY TADQIQOTLARNI
TAHLIL QILISH: MUAMMO VA YECHIMLAR

Sodiqova Rayyona Sardorbek qiz

Qo'qon Universiteti Andijon filiali FTO'ing 1-kurs talabasi

rayyonasodiqova637@gmail.com

(+998979946645) o'qon univers

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada ma'naviyat sohasidagi ilmiy tadqiqotlarning tahlili va ularning jamiyat taraqqiyotiga ta'siri o'rganiladi. Ma'naviyat inson tafakkuri, axloqiy qarashlari, madaniyati va ijtimoiy ongining shakllanishida muhim o'rin tutadi. Shu boisdan, ilmiy tadqiqotlar orqali ma'naviy qadriyatlar, ularning rivojlanish dinamikasi va zamonaviy jamiyatdagi roli chuqur tahlil qilinadi. Maqolada ma'naviyatni o'rganishning nazariy va amaliy asoslari ko'rib chiqilib, turli olimlarning yondashuvlari tahlil qilinadi. Bundan tashqari, zamonaviy ilmiy ishlarda ta'lim, madaniyat, din, axloq va ma'naviy qadriyatlarning ijtimoiy hayotdagi o'rni qanday talqin qilinayotgani ko'rib chiqiladi. Tadqiqotlarda ilgari surilgan konsepsiyalar, uslub va metodologiyalar tahlil qilinib, ularning samaradorligi baholanadi. Shuningdek, globalizatsiya va axborot texnologiyalarining rivojlanishi fonida ma'naviyatga ta'sir etuvchi omillar, yangi ilmiy qarashlar va istiqboldagi tadqiqot yo'nalishlari ham yoritiladi. Maqolaning asosiy maqsadi – ma'naviyat sohasidagi ilmiy izlanishlarning dolzarbligi va ularning amaliy hayotga ta'sirini ochib berishdir. Ushbu tahlil orqali kelgusida ma'naviy tarbiyani rivojlantirishga xizmat qiluvchi ilmiy asoslangan yondashuvlar taklif etiladi

Kalit so'zlar: Ma'naviyat, ilmiy tadqiqot, madaniyat, axloq, ijtimoiy ong, qadriyatlar, globalizatsiya, ta'lim, ma'naviy tarbiya, falsafa, ijtimoiy muhit, zamonaviy jamiyat, innovatsiya, axborot texnologiyalari, metodologiya.

Key words: spirituality , scientific research , culture , ethics , social consciousness , values , globalization , education , spiritual education , philosophy , social environment , modern socialty , innovation , information technology , methodology .

KIRISH: Ma'naviyat inson ongi va jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri bo'lib, u axloqiy qadriyatlar, e'tiqod, urf-odatlar va madaniy meros orqali shakllanadi. Bugungi globalizatsiya davrida ma'naviy qadriyatlarning ahamiyati yanada ortib, ularni ilmiy asosda o'rganish dolzarb masalaga aylangan. Shu boisdan, ma'naviyat sohasidagi ilmiy tadqiqotlar bugungi kunda nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham alohida e'tiborga loyiqdir. Biroq, bu sohadagi tadqiqotlar bir qator muammolarga duch kelmoqda. Birinchidan, ma'naviyat tushunchasining murakkabligi sababli, uni tadqiq qilish uchun yagona metodologik yondashuvni belgilash qiyin kechmoqda. Ikkinchidan, ilmiy izlanishlarning aksariyati nazariy asoslangan bo'lib, ularning amaliyotga tatbiq etilishi sust darajada qolmoqda. Uchinchidan, axborot texnologiyalari rivojlanishi va

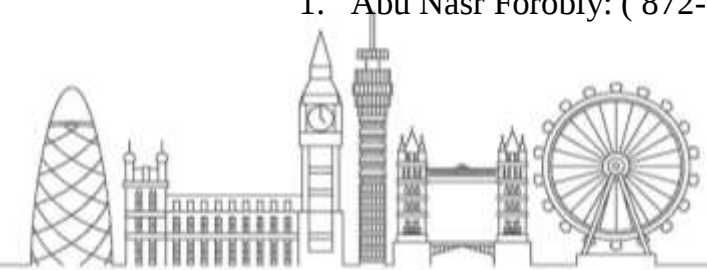
MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

globallashuv jarayonlari natijasida ma'naviyatning yangi shakllari paydo bo'lib, an'anaviy yondashuvlarni qayta ko'rib chiqishni talab qilmoqda. Shuningdek, ma'naviyatga oid ilmiy tadqiqotlarning natijalari ko'pincha tor doirada muhokama qilinib, ularning ommaga ta'siri yetarlicha sezilmaydi. Ma'naviy muammolarni o'rganishda fanlararo yondashuvning yetarlicha qo'llanilmasligi ham tadqiqotlarning chuqurligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu muammolarni hal qilish maqsadida tadqiqotchilar yangi metodologik yondashuvlarni ishlab chiqishlari, fanlararo hamkorlikni kuchaytirishlari va zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanishlari lozim. Shu bois, ushbu maqolada ma'naviyat sohasidagi ilmiy tadqiqotlarning dolzarbligi, ularning oldida turgan muammolar va ularni hal etish yo'llari atroflicha tahlil qilinadi. Maqsad – ma'naviy taraqqiyotga oid ilmiy izlanishlarning samaradorligini oshirish va ularning jamiyat rivojiga ta'sirini kuchaytirishdir.

Ma'naviyat insonning ichki dunyosi, axloqiy qarashlari, qadriyatlari va ruhiy kamolotini ifodalovchi muhim tushunchalardan biri bo'lib, u jamiyatning ijtimoiy, siyosiy va madaniy rivojlanishida hal qiluvchi o'rin tutadi. Ma'naviyat nafaqat individual shaxsning shakllanishiga, balki butun jamiyatning ma'rifiy va ma'naviy yuksalishiga xizmat qiladi. Shu sababli, bu sohada olib borilayotgan ilmiy tadqiqotlar dolzarb va muhim bo'lib, ularning natijalari jamiyat taraqqiyotiga bevosita ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bugungi globallashuv jarayonlari, raqamli texnologiyalarning rivojlanishi va ommaviy madaniyatning ta'siri ma'naviyat sohasiga oid tadqiqotlarni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Milliy va umuminsoniy qadriyatlar o'zaro uyg'unlashayotgan hozirgi sharoitda, ma'naviy merosni saqlab qolish va uni yangi avlodlarga yetkazish masalasi tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Shu bilan birga, ma'naviyat sohasida ilmiy tadqiqotlarni olib borishda turli muammolar ham mavjud bo'lib, ular nazariy va metodologik yondashuvlarning yetarlicha shakllanmaganligi, empirik tadqiqotlarning yetishmovchiligi hamda zamonaviy texnologiyalar va ommaviy axborot vositalarining ta'sirini chuqur o'rganish zarurati bilan bog'liqdir. Ushbu ma'ruzada ma'naviyatga oid ilmiy tadqiqotlarning bugungi holati, ularning rivojlanish yo'nalishlari, duch kelinayotgan asosiy muammolar va ularni hal qilish bo'yicha taklif etilayotgan yechimlar tahlil qilinadi. Maqsad – ma'naviyat sohasida olib borilayotgan ilmiy izlanishlarning ahamiyatini ochib berish va ularni samarali rivojlantirish yo'llarini muhokama qilishdan iborat. Shuningdek, ma'naviyat tadqiqotlarining xalqaro tajribasini o'rganish, milliy ma'naviy merosning ilmiy tahlilini chuqurlashtirish va global axborot maydonida milliy qadriyatlarini mustahkamlashga qaratilgan yangi yondashuvlarni ishlab chiqish masalalariga ham alohida e'tibor qaratiladi. Bu esa ilmiy tadqiqotlarning nafaqat nazariy, balki alamiy jihatdan ham samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Ma'naviyat sohasidagi ilmiy tadqiqotlar turli olimlar tomonidan har xil nuqtai nazardan o'rganilgan. Quyida ayrim mashxur olimlarning ma'naviyat va uning ilmiy tadqiqotlari bo'yicha fikrlar va faktlar keltirilgan:

1. Abu Nasr Forobiy: (872- 950)

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

- Forobiy insoning ma'naviy komolotga erishishi uchun bilim va axloq muhim ekanligini ta'kidlagan
- U o'zining (Fozil Shahar aholisi) asarida jamiyatning ma'naviy jihatdan taraqqiy etishi uchun adolat , fazilat va bilim muhimligini qayt etgan .
- 2. Imom G'azzoliy (1058-1111) :
 - U ma'naviyatni inson qalbi bilan bog'liq tushuncha deb hisoblab , axloq va ruhiy poklikni inson hayotining asosiy mezonlari sifatida ko'rsatgan.
 - “ Ihyo ulum ad-din “ (Din ilmlarini tiriltirish) asarida insonning ma'naviy kamoloti axloqiy jihatdan o'zini tarbiyalash orqali shakillanishini bayon qilgan.
- 3. Alisher Navoiy (1441-1501)
 - navoiy ma'naviyatning asosiy poydevorini ilm , adolat , va axloq deb bilgan.
 - “Mahbub ul-qulub” va “ Xamsa” asarlarida insoniy fazilatlar , vijdon, mehr- oqibat va halollikning ma'naviyat uchun muhimligini yoritgan .
- 4 . Abdulla Avloniy (1878- 1934)
 - Avloniy ta'lim va tarbiya inson ma'naviyatining rivojlanishida hal qiluvchi omil ekanligini ta'kidlagan .
 - “ Turkiy guliston yoxud axloq “ asarida axloqiy tarbiya va ma'naviyat yosh avlodni shakillantirishda muhim poydevori deb hisoblaydi.
- 5 . Shavkat Mitziyoyev (O'zbekiston Prezidenti)
 - O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ma'naviyatni jamiyat taraqqiyotining muhim poydevori deb hisoblaydi .
 - “ Yangi O'zbekiston – ma'naviyatli jamiyat “ tamoyili asosida mamlakatda milliy a umuminsoniy qadriyalarni rivojlantirish , yoshlarning ma'naviyatini oshirish bo'yicha keng qamrovli ishlar amalga oshirilmoqda .
- 6 . Jean- Jacques Rousseau (1712 – 1778)
 - Rousseau inson tabiatan yaxshi tug'ilganini , lekin jamiyat uning aviyatigama'n ta'sir qilishi mumkinligini ta'kidlagan .
 - “Emil yoki tarbiya haqida “ asarida inson tarbiyasi va ma'naviy yuksalish muhimligini ta'riflagan .
 - Uning fikricha , insonning ma'naviy rivojlanishi tabiiy muhit va ta'lim – tarbiyaga bog'liq.
- 7 . Immanuel Kant (1724 – 1804)
 - Kant axloqiy printsiplarga asoslanga ma'naviyat nazariyasini ilgari surgan.
 - Uning “Amaliy aql tanqidi “ asarida inson ma'naviyatning asosi irodaviy erkinlik va axloqiy burch kanligi tushuntirilgan .
 - Kant fikricha , insonda ma'naviy yutuq bo'lishi uchun ichki axloqiy tamoyillarga amal qilishi kerak .
- 8 . Lev Tolstoy (1828 – 1910)
 - Tolstoy inson ma'naviy rivojlanishini ichki ruhiy izlanish va axloqiy tamoyillarga asoslangan holda ta'kidlagan .

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

- Uning “ Hayot haqida mulohazalar “ asarida inson ma’naviy kamolatga yetishish uchun halol mehnat va poklik muhimligi yozilgan .

- Tolstoy ma’naviyatni hayotning ma’nosi deb bilgan .

9 . Albert Schwietzer (1875 -1967)

- Schvierzor inson ma’naviy kamoloti axloqiy mas’uliyat va boshqalarga yordam berish orqali shakillanishini aytgan .

- Uning “Hayotga hurmat” konsepsiyasi inson ma’naviyatining eng muhim jihatlaridan biri ekanligini ko’rsatgan .

Xulosa : Manaviyat insonning ichki dunyosi , axloqiy qarashlari qadriyatlari v ruhiy kamolotini ifodalovchi muhim tuhuncha bo’lib , u jamiyat taraqqiyoti va barqarorligining asosiy omillaridan biri hisoblanadi . shu sababli, ma’naviyat sohasiga oid ilmiy tadqiqotlar nafaqat nazariy , balki amaliy jihatdan ham dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ushbu tadqiqotlar inson ongining rivojlanishi , milliy o’zlikni anglash , ijtimoiy munosabatlarning shakillanishi va umuminsoniy qadriyatlarning mustahkamlanishiga bevosita ta’sir ko’rsatadi. Bugungi kunda globallashuv , raqamli texnologiyalar va ommaviy madaniyat ta’sirida ma’naviyat masalalari yangi muammolr va imkoniyatlar bilan boyib bormoqda . Ilmiy tadqiqolar shuni ko’rsatadiki, axborot texnologiyalari va ommaviy axborot vositalari inson tafakkuri va ma’naviy qarashlariga jiddiy ta’sir ko’rsatmoqda . Bu esa yosh avlodni ma’naviy barkamollik ruhida tarbiyalash , milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg’unlashtirish hamda ilmiy metodologiyalarni takomillashtirish zaruriyatini yuzaga keltirmoqda . Manaviyat sohasidagi ilmiy tadqiqotlar turli yondashuvlarnitalab qiladi . Falsafiy , sotsiologik , pedogogik va psixologik tadqiqotlar orqali inson ma’naviyatining shakillanishi va rivojlanish jarayoni chuqur tahlil etilmoqda . Shu bilan birga , amaliy tadqiqotlar orqali ta’lim tizimi , oilaviy tarbiya , diniy va ma’naviy institutlarning ma’naviyatga ta’siri o’rganilmoqda . Manaviyatni chuqur ilmiy asosda o’rganish va uni yangi metodologik yondashuvlar bilan boyitish jamiyat barqarorligi va taraqqiyotining muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Xulosa qilib aytganda , ma’naviyat sohasidagi ilmiy tadqiqotlar inson va jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiluvchi eng muhim ilmiy yo’nalishlardan biri bo’lib , ularni yanada rivojlantirish va amaliyotga tatbiq etish muhim ahamiyat kasb etadi . Kelajakda ushbu yo’nalishdagi izlanishlar kengayishi , zamonaviy, ilmiy yondashuvlar bilan boyitishi va jamiyat rivojiga yanada katta hissa qo’shish uchun hizmat qiladi.

FOYDALANILGAN AMALIYOTLAR:

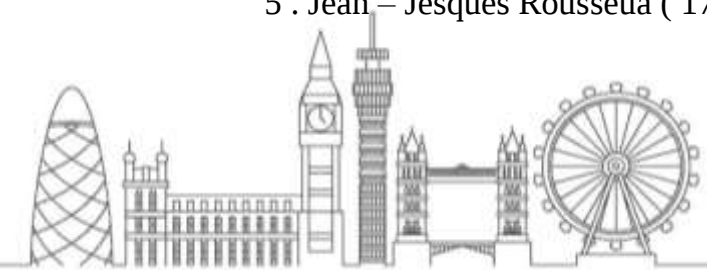
1 . Abu Nasr Forobiy (872 – 950), “Fozil shahar aholisi”

2.Imom G’azzoliy (1058 – 1111), “Ihyo ulum ad-din “

3. Alisher Navoiy (1441 -1501), “Mahbub ul-qulub”

4 . Abdulla Avloniy (1878 – 1934), “Turkiy guliston yohud axloq “

5 . Jean – Jesques Rousseua (1712 – 1778), “Emil yoki tarbiya haqida “

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

6. Immanuel Kant (1724 - 1804), “ Amaliy aql tanqidi ”
7. Lev Tolstoy (1828 – 1919), “ Hayot haqida mulohazalar “
8. Albert Schwietzer (1878 – 1967), “ Hayotga hurmat “ nomli asarlardan foydalanilgan .

